

Minder wind, kou op komst en meer dreiging Midden- Oosten

Nu het jaar 2023 is afgesloten kijken we terug op de maand december. Dat was een maand waarin de Nederlandse industrie weer minder orders heeft binnengekregen. Daarnaast daalde de hoeveelheid geproduceerde goederen en daalde ook het vertrouwen. De onzekerheid op de markt, die er sinds augustus 2022 is, houdt nog steeds aan. De belangrijkste probleemgebieden vormen de zwakke vraag uit de bouwsector en een tegenvallende vraag vanuit Duitsland, de belangrijkste afzetmarkt voor Nederland. De dalende vraag heeft ook invloed op het personeelsbestand. Van tijdelijke krachten wordt langzaam afscheid genomen en voorraden worden afgebouwd. Een snelle ommekeer lijkt niet voor de hand te liggen. De fabrikanten zijn vooral pessimistisch over de orderportefeuille en de verwachte bedrijvigheid in de komende drie maanden. De hoop is nu vooral gericht op het tweede kwartaal, waar mogelijk een voorzichtig herstel optreden. Het zou zeker helpen als dan ook de rente nog wat zou kunnen gaan dalen. Die steeg in anderhalf jaar tijd van het laagste naar het hoogste niveau ooit. Daarmee lijkt de inflatie beteugeld, maar wordt ook de economische groei geremd. Het lijkt er op dat de ECB-rente in maart voor het eerst verlaagd zal gaan worden. Ook in China kromp de productie in december. De grootste economie ter wereld herstelt ook nog niet in volle glorie. Dat is opvallend omdat de maand november nog enige tekenen van herstel liet zien. De Chinese overheid heeft diverse maatregelen genomen om de economische groei aan te jagen. Zo werden de uitgaven voor de bouw van havens en andere infrastructuur verhoogd, de rente verlaagd en werden maatregelen genomen om de aankoop van huizen te versoepelen.

HET WEER

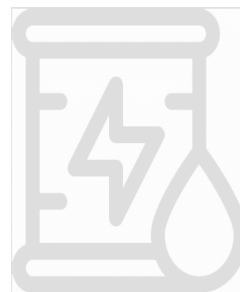
Er ligt koude op de loer. Dat zou betekenen dat er een einde komt aan de relatief hoge temperaturen. De eerste dagen van het nieuwe jaar zijn nog zacht, maar halverwege januari lijkt er koud winterweer intrede te gaan doen. Dat zou dan stapsgewijs moeten gaan

gebeuren. De 2^e week van het nieuwe jaar gaan de temperaturen naar gemiddeld: ongeveer 6 graden overdag en in de nacht iets boven 0. Halverwege de maand kan het flink kouder gaan worden. De kans op vorst in de nachten neemt flink toe. Sneeuw is dan ook niet uitgesloten. Deze week blijft het nog wisselvallig. Dinsdagavond gaat het met name in de kustgebieden hard waaien met kans op zware windstoten. De regen blijft woensdag en donderdag aanwezig maar richting het aankomende weekend wordt het droger. De temperatuur gaat einde van de week langzaam dalen. Donderdag is het nog een graad of 9, zaterdag daalt de temperatuur naar een graad of 5.

OLIE

De olieprijs bewoog afgelopen week naar beneden: van \$78,90 naar \$77,04 per vat. Daar lagen een aantal berichten aan ten grondslag. Allereerst de stijging van de Amerikaanse voorraden met 1,8 miljoen vaten. Dat betekent dat de vraag achter blijft bij het aanbod. Daarbij komt dat steeds meer rederijen zich bezighouden met het vermijden van de Rode Zee-route. Zoals bekend richten de Jemenitische Houthi-groepering zich op schepen wat tot gevolg heeft dat rederijen dit risico willen uitsluiten door een andere route te kiezen. De eerste activiteiten in het nieuwe jaar laten zien dat de olieprijsen iets aan het stijgen zijn. Dat als gevolg van de kans op verstoringen van de aanvoer in het Midden-Oosten. Amerikaanse helikopters hebben zondag een aanval van door Iran gesteunde Houthi-militanten op een containerschip in de Rode Zee afgeslagen. Er werden drie schepen tot zinken gebracht en tien militanten kwamen om. Dat is natuurlijk olie op het vuur wat zorgt voor een toenemend risico van een uitbreiding van de oorlog tussen Israël en Gaza naar een breder regionaal conflict. Escalatie is nu een stapje dichterbij omdat Iran een oorlogsschip naar de Rode Zee heeft gestuurd. Als gevolg van deze ontwikkelingen steeg de olieprijs begin van de week naar \$78,43 per vat.

KOLEN

De kolenprijs daalde deze week verder: van €98,14 naar €95,81 per ton. Dat is het gevolg van

relatief hoge temperaturen, geringe vraag naar brandstoffen en de opgebouwde voorraden. Ook zorgt de aanwezigheid van veel wind voor een afnemende vraag naar kolen voor de productie van elektriciteit.

GAS

Het uitblijven van een echte winter met lage temperaturen zorgt ervoor dat in sommige landen tijdens de kerstdagen geen gas werd onttrokken uit de voorraden maar er juist gas werd geïnjecteerd. Oftewel de voorraad nam (in de winterperiode) toe. De gasprijzen zijn afgelopen week dan ook weer wat gedaald om vervolgens stabiel te blijven. Een verdere daling was niet van toepassing vanwege de toenemende geopolitieke zorgen als gevolg van aanvallen op schepen in de Rode Zee. Een wijziging in de weersvoorspelling zorgde voor een kleine stijging in het midden van de week. De verwachting is nu dat de temperaturen in Noordwest-Europa volgende week onder normaal zullen dalen en daar bijna 2 weken zullen blijven. Hoge windsnelheden zorgen ervoor dat de aankomst van LNG-ladingen vertraging op kan lopen. Deze in eerste instantie koudere weersvoorspelling werd later in de week weer wat afgezwakt met als gevolg dat de prijzen weer gingen dalen. Met name de korte termijn weersvoorspellingen zijn voor de eerste week van januari voor NW-Europa milder geworden. Het lijkt er nog wel op dat de temperaturen in de tweede week onder normaal zullen dalen. De gasopslagen in Noordwest-Europa bevinden zich momenteel op 86% van hun totale capaciteit, wat in deze tijd van het jaar dicht bij het niveau van 2019 ligt. De Noorse productie wordt al een tijdje niet meer beperkt door geplande of ongeplande uitval.

POWER

Afgelopen week was de vraag naar elektriciteit laag en de productie wind hoog. Dat leidde weer tot een aantal uren met negatieve prijzen op de spotmarkt voor elektriciteit. In Duitsland lag de prijs veel langer aaneengesloten onder nul. Dat begon op zondag 24 december en eindigde 36 uren later. De lage vraag maar vooral de stevige wind en daardoor hoge opbrengst windenergie speelde daarin de belangrijkste rol. 24 december was dan ook de meest productieve winddag van het jaar. Die dag produceerden de Nederlandse windturbines 70% van de totale Nederlandse stroomvraag op die zondag. Nederland en Duitsland zijn daarin tegengesteld. In de zomer is de

prijs in Nederland vaker negatief door de enorme hoeveelheid zonvermogen. Op dagen met heel weinig vraag en harde wind blijkt de windcapaciteit in Duitsland ten opzichte van de stroomvraag groter dan in Nederland. Het zijn overigens niet alleen de windturbines die voor negatieve prijzen zorgen in Duitsland. Er staan daar ook zogenaamde must-run-centrales. Dat zijn centrales die bijvoorbeeld warmte leveren en die niet uitgeschakeld kunnen worden. Vaak zijn het biomassa- of bruinkoolcentrales.

EMISSIES

Afgelopen week was er weinig nieuws op de CO₂-markt. Er is weinig handel en de prijsontwikkeling zegt dan ook niet zo veel. De weersvoorspellingen en de geopolitiek spelen een rol in de prijsvorming van CO₂-emissierechten. Er was een pauze in de Europese veilingen van uitstootrechten tijdens de feestdagen wat ervoor zorgt dat de prijzen opgedreven worden. Er komen tenslotte minder rechten op de markt. De week sloot op €77,86 per ton.

OUTLOOK

GAS

DRUK OP PRIJZEN NEEMT AF

Met een temperatuur die deze week nog boven gemiddeld zal blijven blijft er druk op de prijzen. De spanning in het Midden-Oosten neemt toe en als daar de vlam in de pan slaat zal dat een weerslag hebben op de prijzen. Vooralsnog is de vraag naar gas gering, is er een ruime voorraad en is de aanvoer stabiel. De wind zal in de loop van de week wat gaan afnemen zodat de vraag vanuit de elektriciteitscentrales toe zal nemen. De druk op de prijzen zal dan ook in de loop van de week gaan afnemen. Cal24 baseload **daalde** van 34,64 naar 33,10 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 31,73 €/MWh. Op maandag 1 januari 2024 noteerde de spotmarkt een prijs van 31,77 €/MWh.

POWER

WIND NEEMT AF

De prijzen op de spotmarkt zullen naar verwachting volgende week weer wat gaan oplopen door een afnemende windenergieproductie. De opwekking zal beneden het gemid-

delde liggen, vooral in Duitsland en Nederland. De CO2 prijzen ietwat gestegen maar dat lijkt van tijdelijke aard te zijn. Cal24 baseload **daalde** van 92,03 naar 91,29 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 34,57 €/MWh. Op maandag 1 januari 2024 noteerde de spotmarkt een prijs van 41,01 €/MWh.